

MIRON RADU PARASCHIVESCU

1970 februárjában a kortárs román irodalom egy nagy egyéniséggel lett szegényebb: Miron Radu Paraschivescu harcos antifasizmusa és politikailag elkötelezett avantgarde lírája mindenkor példát jelentett a fiatalok számára, akik rajongásig szerették őt, tanultak tőle, követték emberségben, tiszta eszményeiben. Folyóiratunk régi barátját, Gaál Gábor Korunkjának munkatársát búcsúztatja Miron Radu Paraschivescuban, a kommunista költőben.

Levél egy elemózsiás csomagba

(1935)

E fehér papír, mit most veszek kezembe,
annyi mindent juttat az eszembe,
rátok s magamra gondolok,
meg szeretném kérdezni, hogy megy a sorsotok,
s hogy gondoltok-e, míg elkerül álmotok,
a nagyszerű dolgokra, miket mindenki vár nagyon.

Mert noha ti börtönben ültök, s én járok szabadon,
ugyanazt a sorsot viszem vállamon,
testvérként egyazon élet súlya s vágya nyom.
S mert börtönt s szabadságot említettem, el kell mondanom

(ezt különben mindegyiketek előre tudta),
ha bárki közülünk azt mondaná, hogy ő szabad, hazudna:
én is, ki a kerek eget látom most, míg e levelet rovom,
s ti is, kik ott láthatjátok csak a börtönudvaron,
szíveink egyként béklyóztok s elnyomottak,
életünket egyként kitagadták s rátapostak,
egyként könyörtelen az, s akik börtönbe dobtak
titeket, rabként kezelnek engem is,
s ki akarják oltani az én életem is,
s azt mondják közben: „szabad vagy“. Mondhatom,
oly szabad, magam bármikor eladhatom
szabadságommal együtt a nagypiacon,
ád majd egy húszast a vevő, hogy jusson betevőre —
s aki (még ha nem hasonlít is rá) emlékeztet a börtönörré,
azonos a vizsgálóbíróval, a földbirtokossal vagy az ágyú-
és gépfegyver-gyárossal,
szabadságunk uraival közelben és távolban.

De tudom, hogy ti is, akárcsak én,
azon töprengtek, mit tegyünk, hogy menjen jól minden a maga idején;

ha majd a börtönkapun kiléptek,
várunk, hogy adjatok a munkában segítséget,
s fáradozásotok lesz a legnagyobb győzelem, ne feledjétek.

Egészséget kívánok és közeli szabadulást néktek!

Jancsik Pál fordítása

A Föld Emberei

(1942)

Most, amikor komoran gondolok hazámra,
amikor dühösen gondolok rá,
sorsára
s az emberekre dühösen;
amikor a földjére gondolok,
termő, fekete, zsiros talajára,
fára, búzára, kukoricára, árpára,
lenre, rozsrá, zabra, tölgyre, szőlőre,
elevenekre s holtakra
(mintha több holt lenne, mint élő).

Most, mikor e hazára gondolok,
a hegyekre s vizekre,
a hegyekre s arany-mélyű vizekre,
olajra, kőszénre, melyben cédrusok égnek, most,
miután egyszer már elégték, tíz- és százezer évvel ezelőtt,
nagy, kimondhatatlanul nagy düh önt el.

Gondolatom komoran tér meg,
a városok s falvak utcáin lohol, mint éhes kutya,
csontváz-kutya, mint átlátszó gebéje az
apokalipszis egyik lovasának;

képzelő gondolatom, mely szintén olyan,
mint rossz gebéje
a legszörnyűbb apokalipszisnek,
mely rászakadt e földre,
parasztok e földjére;

gondolatom, gebém,
emlékekbe merül,
egy tavaszi est friss vizébe,
melybe, mint patakba, süllyedt az egész város.
Új illatok lebbentek az aszfalt fölött,
a nyílegyenes, szürke, szögletes épületek közt,
nagy árnyak imbolyogtak,
emlékei a cédrusoknak,
melyek kijutottak a magas, piros kéményekben

égő kőszén szorításából.
A város vegetált, vegetált,
mint még soha, akár egy gomba,
csak vegetált, hizott, harácsolt.
Fehér a város
a kusza, nyers emlékezésben is,
amikor patakként merült a Május kék estjébe.

Kréta-fehérségű utcáin
feltűntek akkor, földből emelkedve,
földből kitépve,
ebből a fekete és hálás földből,
ebből a fekete szén-földből,
a kukorica, arany, rabság és olaj földjéből,

felkeltek még feketébben, s áthaladtak a városon
a Föld Emberei, kaszával vállukon.

Szakadékok hasadtak a város kékvizű estjében:
a Föld Emberei léptek utcáin.
A földből szakadt Föld Emberei
haladtak a széles, szürke utcákon,
a fehér házak közt,
gáttalanul, mint a vihar.

A Föld Emberei,
föld-feketén.
A föld maga.
Maga a föld ment a város utcáin,
a föld haladt az utcákon, a házak közt,

s megrendült
a Május kék estjében.

Ritoók János fordítása

KOMÁN JÁNOS

Illegálisak

Koppándi Sándor volt vöröskatona,
a két világháború közötti marosvölgyi
famunkásmozgalom harcos alakja emlékére

Körülöttünk hideg közöny ólálkodott,
mint ablakokra leskelődő fagy.
A politikai magány elől menekültünk,
mert tehetetlen tétlenségbe taszítottak bennünket,
elszakítottak a néptől, az ágtól a rügyet.

*Tiltakozásképpen iskolázatlan igazgatók ellen
szakosítottuk magunkat,
miután hazacipeltük bágyadtságunkat
a fenyegető munkahelyről.*

*Esténként tanácskozó árnyékok kuporogtak
a rokkant kályha körül,
s inkább piros eszmék kemencéje melegített,
mert mindig került valaki
örködő óvatossággal őrzött
küzdelmünk tüzének a fölpiszkálására.*

*A füles hatalom gondoskodása nyomunkba settenkedett ...
Nem érezhettük azt, hogy ez a mi hazánk ...
Száműzöttek lettünk itthon,
és idegenbe szaladtunk seregestől,
elhagyva apró porontyainkat.*

*Türelmetlenségünk darazsai, a szavak
nyelvünkre raktak fészket;
fájdalmas hallgatás lett a mi birtokunk,
s úgy éreztük, hogy már soha többé
nem lesz szenvedésünkre orvosság a forradalom.*

RITOÓK JÁNOS

Volt és lesz

MI

*a patyolat-hitűek,
a fehér-fáklyafüst oltalmazói,
a porhó-remény-csiholók,
a szüz-gondolat kibernetikusai,
a méz-lobogást megkötők,
a báránfelhő-nyáj simogatói,
a papír-zizzenésről álmodók,
a kréta-rajzú világ ihletői,
a sosemvolt-liliom-lelkűek:
leülünk megbeszélni
közös dolgainkat.*

MI

*a szurok-eszmék gyűlölői,
a denevér-álomból ébredők,
a láva-zátony szétforgácsolói,*

a halál-csontkereszttel dacolók,
a korom-csikos vágyak megvetői,
a hármás-kakasszóra süketek,
a tintahal-homály elpártolói,
a szén-titokba el nem merülők,
a sír-kábulat sosem-szenvedői:
leülünk megbeszélni
közös dolgainkat.

MI

a vérünket
mindenkinek feláldozók,
tisztá ingben, vasalt nadrágban
kiülünk
veríték-köveinkből felrakott,
hemoglobin-színű malterrel összetartott
házunk elé.

Gondolkozunk
a volt-on és lesz-en.

Majd egyenként
és párosan
(nő egyre az ember-folyam)
elindulunk.

És felröpítünk
ötven piros-szárnyú madarat
lelkünk föteréről.

Óvó tekintetünkkel
követjük útirányukat.

Jó
tudni:
milyen vidékre szállanak.

MARIN SORESCU

Falumúzeum

Ezeknek az embereknek az életéből
Több tárgycsoport hiányzik;
Az olyanok pedig,
Mint az anyagi jólét, boldogság

És szerencse — a történelemben
Silányul mutatkoznak.

Egyetlen érmét sem látni itt.
A paraszt — nem lévén ezüstje-aranya —
Köles-, búza-, kukoricaszemekre
Véste arcát folytonosan,
Am ezeket nem őrizték meg.

Kitömött madarat viszont
Hozhattak volna éppen eleget,
De sajnálták megölni a rigót,
Kakukkot, pacsirtát, fülemilét,
A kik egy fitying nélkül muzsikáltak nekik
Életükben és
Halálukban.

Az őskor, az ókor, a középkor
Egyetlen korszaknak tűnik.
A parasztok
Nagy tudatlanságukban észre sem vették,
Hogy ezek között
Korszakos változás menne végbe.

Legszembeötlőbb látnivaló itt
A földkunyhó.
Miótan megművelte a földet,
A paraszt egyenest a földbe bújt
Meggihenni.
Szervesen, a veremlakások sora közt,
Helyenként
Dózsa, Horia, Cloșca és Crișan,
Valamint Tudor lázadása
Magasodik a föld színe fölé
Eámulatos
Építészeti arányérzékkel.

Látogatók,
Ne érintsetek a múzeumban kitergetett
Szegénységet és bánatot.
Ezek valódi tárgyak,
Úgy, ahogyan ennek a népnek
Kezéből, lelkéből és zsigereiből kikeltek
Egy 2000 évig tartó
Feszült és
Onfeledt pillanatban.

Saszet Géza fordítása

Hazáig nézek

I
tt
á
ll
o
k
vas
vállain
az
időnek
kék retináimra
változó fények
vetődnek
ve-
ti-
tőd-
nek
északi
hajnal
csillogó
déli
hullám
a Bajkál pa-
lettája száz
kamcsatkai fojtott
vulkán dobja
színeit felém
lelkem átszűri méri
vizsgálódik való hitelén
és a mérleg-nyelv alattam kiegyenlít
míg kétmilliárdtól eljutok egymagamig
és formálódik a vers
akár e toronyban a képek
népem reléit keresve a nagy
orosz égen át hazáig nézek
— a Nap állása is most arra int —
— a Föld forgása is megsegít —
lenn nem pihen a Moszkva medre
vize tisztul az egyre-mélyüléssel...
...s hogy valóbb legyen minden magasság:
a mélyből a mélyből
néz néz
fel fel
a mélyből
néz
fel